

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ เวลาฟังธรรมะๆ ธรรมะ เวลาผู้ที่แสดงธรรมๆ แสดงธรรมเพื่อไม่
เบียดเบียนคนอื่น ไม่เบียดเบียนตนและไม่เบียดเบียนคนอื่น ไม่เสียดสีใครทั้งสิ้น เวลาฟังธรรม
นะ ก็เลยกลายเป็นมารยาสาไถยไป

เวลาหลวงตาทำนสอน ต้องขออนุญาตกิเลสก่อนแล้วค่อยเทศน์ ต้องขออนุญาตกิเลส
ก่อนค่อยเทศน์ ต้องเจริญพรๆ พุดจານี้มนวลอ่อนหวานทั้งนั้นนะ

คำว่า “นิ่มนวลอ่อนหวาน” ถ้านิ่มนวลอ่อนหวานมีธรรมๆ นะ นุ่มนวลอ่อนหวานก็ต้อง
นุ่มนวลอ่อนหวานแบบหลวงปู่ฝั้น หลวงปู่ฝั้นท่านพุดจານิ่มนวลอ่อนหวานมากนะ แล้วกินใจ
มาก เพราะอะไร เพราะท่านเป็นความจริงๆ ใจ

แต่ถ้านุ่มนวลอ่อนหวาน นุ่มนวลอ่อนหวานเพื่อมารยาสาไถยมันไร้สาระ แต่ถ้ามันจะ
เป็นความจริงๆ เวลาพุดจານี้หวานผ่าซาก เวลาหวานผ่าซากขึ้นมาใครฟังไม่ได้

ใครมาหาหลวงพ่อนี้ขอคำแรกเลย “หลวงพ่พุดซ้ำๆ หน่อย”

บอกว่า เขาขอกุมที่ตั้งแต่ชาติที่แล้วนะ ใครๆ ก็ขอย่างนี้ทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ ขึ้นมา ความจริงมันสะท้อนหัวใจใจ

ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด เวลาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐ ประเสริฐที่ไหน ประเสริฐที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้น
กิเลสไป เวลาสิ้นกิเลสไป พันจากวิญญูะ นี้พันจากวิญญูะ

เรานี้ะ เรามีแต่มารยาสาไถยอยู่กับโลกนะ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้ามา ศึกษา มา ศึกษาเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่ศึกษามาเป็นสมบัติของตน พอ

ศึกษามาเป็นสมบัติของตน เห็นไหม ขโมยเขามา ขโมยเขามาแล้วก็แอบอ้างไปเรื่อย เห็นไหม มารยาสาไทยทั้งนั้นนะ ถ้ากิเลสบังเงา กิเลสบังเงาเป็นอย่างนั้นนะ นี่มือถือสาปากถือศีล ว่าถือศีล ถือศีลขึ้นมา มือถือสาปากถือศีลทั้งนั้นนะ มันไม่เป็นจริงใจ

ถ้ามันเป็นจริงๆ นะ มันอ่อนนุ่มถ่อมตน คำว่า “อ่อนนุ่มถ่อมตน” เห็นไหม เวลาพระมีข้อวัตรปฏิบัติ เวลาพระไปไหนเขาให้กราบก่อน ให้เคารพสถานที่ เคารพสถานที่เพื่ออะไร ให้จิตมันลงใจ ให้ความอหังการในหัวใจมันเบาบางลง

สิ่งที่เขาเคารพพบนอบกัน อารุโสภันเตๆ เขาก็เพื่ออื่อกี้ กตือก็มันไว้อย่าให้มันออกมา ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาก็เพื่อปูทางมาประพฤติปฏิบัติใจ แต่เวลาเป็นมารยาสาไทยมันก็เอาหนีไปหา กินกัน แหม! โอ้อ่า ไปไหนมีแต่คนล้อมหน้าล้อมหลัง อู้ฮู! คนเคารพนับถือ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าคนเดียวนะ เวลาหลวงตาท่านไปไหน ท่านบอกโดยนิสัยของท่าน ท่านไปไหนก็ไปคนเดียวทั้งนั้นนะ แต่พอมีโครงการช่วยชาติขึ้นมาแล้วมันต้องมีทีมงานใจ เวลาทีมงานก็พระรุ้งพระรังกันไปอย่างนั้นใจ คำว่า “พระรุ้งพระรัง” ก็พระรุ้งพระรังเพื่อโลกทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเป็นหัวใจๆ นะ อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเท่านั้นที่จะเอาหัวใจของตนให้พ้นไปได้

มาคลุกคลี กรรมฐานห้ามคลุกคลี ไม่ให้คลุกคลีกันใจ พอคคลุกคลีกัน นั้นนะหมามันเล่นกัน มันหยอกกัน เดียวมันก็กัดกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพูด เวลาคนนอก เห็นไหม ในครอบครัว คนอื่นจะติฉินนินทานั้นก็เจ็บแสบนะ แต่คนที่เรารัก ระหว่างสามีภรรยา ถ้าคนนั้นพูดจาเหน็บแนม ใ้อโฮ! มันเจ็บมาก มันเจ็บมาก นี่เพราะคนที่เรารักใจ เขายังรักยิ่งหวังมาก ยิ่งจินตนาการมาก แล้วมาพูดสะเทือนใจมันเจ็บซ้ำน้ำใจนะ นี่ใจ การครองเรือน ครองเรือนมันแสนยาก มันแสนยากอย่างนั้นนะ

การครองเรือน การครองเรือนคือการครองหัวใจ มันต้องครองหัวใจเราก่อน ถ้าครองหัวใจเราก่อน เราเป็นผู้นำ นี่ใจ เวลาเป็นผู้นำเหมือนเจดีย์ หมามันก็เหยี่ยว ทุกอย่างมันมาทับถมทั้งนั้นนะ เจดีย์มันเป็นที่พักของทุกๆ อย่าง นี่ก็เหมือนกัน หัวใจต้องหนักแน่นใจ ถ้าหัวใจหนักแน่นขึ้นมา หัวใจหนักแน่นเพื่ออะไร

หนักแน่นขึ้นมาเพื่อชี้เข้าไปถึงความบกพร่องของคน ชี้เข้าไปในหัวใจของสัตว์โลก เห็นใหม่ กิเลสในใจของสัตว์โลกมันน่ากลัวๆ ทั้งนั้นนะ ที่เราแพ้ยตัวเองๆ มันจะยิ่งใหญ่ไปไหน ไม่มีใครยิ่งใหญ่หรือก ตายหมด

แต่ความยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ยิ่งใหญ่มาก มันยิ่งใหญ่เพราะอะไรละ ยิ่งใหญ่เพราะมันชนะตนไง ยิ่งใหญ่ เห็นใหม่ การชนะสงครามคุณด้วยร้อยคุณด้วยพัน มีแต่การสร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้นนะ การชนะคะคานกันนะ แต่ถ้าการชนะตนเองประเสริฐที่สุด

แต่การกระทำในสังคมโลก เราอยู่กับสังคมโลก มันมีการกระทบกระทั่งกันไปทั้งนั้นนะ การแข่งขัน เห็นใหม่ เศษของกรรมๆ ไร คนมีเวรมีกรรมต่อกันก็มาจอล้างจองผลาญกัน คนที่มาด้วยมีเศษเวรเศษกรรมขึ้นมาก็ต้องมาแบกรับภาระ

เศษบุญเศษกรรมนะ ดุสิต เวลาคณะโมคคัลลานะ ด้วยความปรารถนาดีของแม่ แม่อุตสาหะหาควู่ให้ หาควู่ให้ไง แต่คุณั้นต่อหน้าแม่ก็ทำซะดีเชียว พอลับหลังพระโมคคัลลานะสามี กลับแก้ง กลับแก้งใจ แล้วก็ยุแยงตะแคงรัว สุดท้ายแล้วพระโมคคัลลานะก็ได้ทำลายแม่ ตกนรกอเวจีไปนะ นั้นนะเวรกรรม

ทำลายแม่มันจะไม่ตกนรกอเวจีอย่างไร ปิตุฆาต มาตุฆาต เป็นอนันตริยกรรม กรรมที่หนักที่สุด กรรมที่ว่า เพราะท่านให้ชีวิตเรามา พระอรหันต์ในบ้านๆ เป็นพระอรหันต์ของเรานะ ให้ชีวิตเรามาใช่ไหม ถ้าพ่อแม่ที่ประเสริฐเลิศเลิศ พ่อแม่ที่ดีงาม พ่อแม่ที่เป็นใจเป็นไพร่ก็มี แต่พ่อแม่เป็นใจเป็นไพร่ขึ้นมา

นี่เกิดในประเทศอันสมควรไง ถ้าพ่อแม่ที่เป็นสัมมาทิฐิ พ่อแม่ที่ดีงามก็พาลูกเข้าวัดเข้าวา พ่อแม่ที่เป็นใจปล้น ใจทำลายเขา ก็สอนลูกให้ไปทำลายเขา นี่ไง เราเกิดๆ

แต่มีนะ ในพระไตรปิฎกมากที่เกิดในครอบครัวที่เป็นมิชฌาทิฐิ ที่พ่อแม่เป็นใจเป็นไพร่ แต่ตัวเองมีปัญญา เห็นใหม่ ดูนางวิสาขา นางวิสาขาเวลาแต่งงานไปกับพราหมณ์ พราหมณ์คือฮินดู บอกพ่อตาгинของเก่า กินของเก่า

จนพ่อโกรธมาก กินของเก่า กินชี้หรือ...ก็ใจท จะลงโทษลูกสะไภ้

ลูกสะใภ้ว่า กินของเก่าคือบุญเก่าไง บุญเก่า พุดจนพอนี้ไง

เกิดในครอบครัว ครอบครัวที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ ครอบครัวที่ปิดกั้นไม่ให้ทำบุญไง แต่นาง
วิชาเป็นพระโสดาบัน นี่สิ่งที่ทำมาๆ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเกิด พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา แต่พ่อแม่ที่ดี
งาม พ่อแม่เป็นสัมมาทิฏฐิ เราก็สาธุ ถ้าพ่อแม่เป็นมิจฉาทิฏฐิ พ่อแม่เป็นมิจฉาทิฏฐินะ ถ้าเรามี
บุญกุศล เราก็สามารถปกป้องตัวเราได้ด้วย สามารถเปิดหูเปิดตาชักนำได้ด้วย ใ้โฮ! มันเป็น
บุญมหาศาลเลย

แต่เราเกิดเป็นลูกนะ เราเกิดเป็นลูกเป็นเต้าเป็นเด็กเป็นเล็กมา กว่าจะยืนขึ้นมาได้มัน
ต้องสาหัสสากรรจ์นะ นี่ผลของวิภวัญชะ ไร ถ้าผลของวิภวัญชะ นี่เศษบุญเศษกรรม

ถ้าเศษบุญเศษกรรม เราอยู่ในสังคมมันมีเศษบุญเศษกรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ให้มันรอบคอบ

สิ่งที่มีชีวิตเราเกิดมาไม่มีเวรมีกรรมต่อกันเลยไม่มี เราเป็นญาติกันโดยธรรม ญาติกัน
โดยธรรมเพราะเราต้องเกิดเหมือนกัน เราต้องกินเหมือนกัน เราต้องอยู่เหมือนกัน เราต้อง
แสวงหาเหมือนกัน มันเสมอกัน แต่มันไปหนักหนาสาหัสสากรรจ์จนความคิด กิเลสหนา กิเลส
หยาบ กิเลสบางนั้นนะ

คนกิเลสหนา คนหยาบนะ มันก็ไปเบียดเบียนคนอื่นทำลายคนอื่น กิเลสปานกลางมันก็
แข่งขันกับเขา กิเลสอย่างเบา เห็นไหม เราเกิดมา เกิดมาเป็นญาติกันโดยธรรมนะ เราเกิดมา
สิทธิเสรีภาพเท่ากันนะ แต่มันไปต่างกันตรงกิเลส ตรงความรู้สึกนึกคิดนี้แหละ จะหยาบ จะ
กลาง จะละเอียด มันไปต่างกันตรงนั้น

พอต่างกันตรงนั้น ถ้าเรามาเจอกัน เห็นไหม มนุษย์เป็นญาติกันโดยธรรม เป็นญาติกัน
โดยธรรม แต่เวลาเบียดเบียนกระทบกระทั่งเือนกันแล้วมันเป็นธรรมใหม่

ถ้ามันเป็นธรรมๆ เราต้องมาฝึกที่หัวใจของเราไง ถ้ามาฝึกที่หัวใจเรานะ เราต้องแข่งขันๆ
นี่ปัญหาสังคม ถ้าปัญหาสังคม เราอยู่กับโลก เราก็ต้องอยู่กับโลก ถ้าอยู่กับโลก ถ้าเรามีสติมี

ปัญญา เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติเพราะอะไร เราจะประพฤติปฏิบัติเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนที่ไว้ณะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท์ เธอบอกเขานะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่าบูชาด้วยอามิสนี้เลย”

สิ่งที่บูชาด้วยอามิส ขณะที่บูชาด้วยอามิสก็แสนยากแล้ว เขาต้องแสวงหาของเขามาแล้วถ้าจะปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชา เห็นไหม ทางฆราวาสเป็นทางคับแคบๆ คับแคบนี้อยู่ในพระไตรปิฎก ว่าทางของนักบวชเป็นทางที่กว้างขวาง กว้างขวางเพราะอะไร กว้างขวางเพราะพระกรรมฐานภาวนา ๒๔ ชั่วโมง

เวลาทางที่คับแคบ คับแคบเพราะเรามีหน้าที่การงานของเรา เราต้องทำหน้าที่การงานของเรา เข้าก็สวดมนต์นะ ตื่นเช้าขึ้นมาก็ไหว้พระสวดมนต์นั่งสมาธิหน่อยหนึ่งก็ไปทำหน้าที่การงาน กลับมาก่อนนอนก็นั่งภาวนาสักหน่อยหนึ่ง นี่ทางคับแคบ คับแคบเพราะเวลาเราไม่มี คับแคบเพราะความรับผิดชอบ คับแคบเพราะเรื่องของโลกๆ ใจ นี่ทางคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ

ทางของนักบวช ทางของพระเป็นทางที่กว้างขวางๆ ถ้ากว้างขวาง สิ่งที่เราจะประพฤติปฏิบัติมันก็ยิ่งแสนยาก พอแสนยากขึ้นมา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกปฏิบัติบูชาเราเถิดๆ

เพราะการที่ปฏิบัติบูชา เห็นไหม คนเราถ้ากินอาหารนะ มันรู้จักชิมใช่ไหม ถ้าปฏิบัติแล้วถ้าจิตมันเปลี่ยนแปลง จิตมันเห็นของมันขึ้นมา นั่นมันเป็นประโยชน์ตรงนั้นไง มันมีทาน ศีล ภาวนา

ระดับของทาน ระดับของทานก็ระดับของโลกๆ นี่แหละ ถ้าโลกๆ นี่ระดับของทานนะ ถ้าเรามีศีลขึ้นมา ก็ความปกติของใจ ระดับของภาวนามันไปอีกเรื่องหนึ่งเลยนะ แต่ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกิเลสไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ปฏิบัติบูชา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติบูชา ปฏิบัติจนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พระพุทธศาสนามีคุณค่าอย่างนี้ เห็นไหม

มรรคผลนิพพานอยู่ในพระพุทธรูปนี่เป็นอภินิหาร ใครจะแสวงหาเมื่อไหร่ก็ได้เมื่อนั้น ถ้าได้เมื่อนั้น เราถึงมีโอกาสได้ประพาศปฏิบัติไง

เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา พอสังขมเชื้อถือขึ้นมามันก็เป็นปฏิบัติพอเป็นพิธีแล้ว เราไม่อยากจะบอกว่าปฏิบัติพอเป็นธุรกิจ ธุรกิจขายบุญ ธุรกิจทุกอย่าง เวลาปฏิบัติก็ไปเป็นธุรกิจอีก เวลาปฏิบัติ ที่ไหนปฏิบัติแล้วจะได้มรรคได้ผล ต่อไปมันจะขายไปประกาศนียบัตรกันแล้ว จะได้ชั้นไหนๆ นี่ไง พอปฏิบัติก็เป็นธุรกิจขึ้นมาอีก

แต่ถ้าปฏิบัติเป็นธรรมๆ ใครๆ ก็ปฏิบัติได้ ถ้าปฏิบัติ อยู่ที่ไหนก็ได้ ในที่นอนของเรา ก็ทำได้ ที่ไหนก็ได้ เวลาทำได้ขึ้นมา หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ ทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจสงบระดับขึ้นมา โอโฮ! มันมีความสุข มีความสุข มันมีคุณค่า ถ้ามีคุณค่าขึ้นมาแล้ว แก้วแหวนเงินทองเป็นเรื่องหนึ่งเลย หัวใจของเราเป็นเรื่องหนึ่งเลย แต่เดี๋ยวมันก็เสื่อม ถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านรักษาอย่างนั้น

แล้วถ้าครูบาอาจารย์รักษาอย่างนั้น ถ้าจิตใจเขาเข้มแข็งขึ้นมาเขาก็เสียสละ เสียสละทางโลก จะเป็นนักบวช จะประพาศปฏิบัติให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

เวลาจริงจังขึ้นมา เห็นไหม คนเรามันเป็นวาระ มันมีเจริญแล้วเสื่อม จิตใจของคนมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันไม่มั่นคงหรอก ถ้าจิตใจของคนจะมั่นคง นี่ไง พระอรหันต์แสนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย คนที่จิตใจที่มันคงเข้มแข็ง ครูบาอาจารย์ของเรา ในประวัติครูบาอาจารย์แต่ละองค์จิตใจท่านเข้มแข็งมาก อุปสรรคขนาดไหนท่านก็ไปได้ อดข้าวอดอาหารอยู่ในป่าเวลาธุดงค์ไป ๓ วัน ๗ วันนี่เป็นเรื่องปกติเรื่องธรรมดา

ไม่กินข้าวนี้เป็นเรื่องธรรมดา นะ อย่าว่าแต่ตั้งใจอดอาหารเลย เดินธุดงค์ไปบางที่ ๒ วัน ๓ วันไม่ได้กินหรอก เพราะมันไม่มีหมู่บ้าน มันไม่เจอ มันก็เดินผ่านไป ดื่มน้ำแล้วก็พยายามทำอยู่อย่างนั้นนะ เข้มแข็งขึ้นมา เพราะท่านมีเป้าหมาย ท่านเอาจริง เพราะอะไร เพราะท่านมีบารมี ท่านได้สร้างของท่านมา

คำว่า “สร้างของท่านมา” จิตใจเข้มแข็งไง ไม่น้อยใจ ไม่เสียใจ ไม่คร่ำครวญ

เวลาอยู่คนเดียวเวลาคร่ำครวญขึ้นมาเดี๋ยวก็ล้ม แต่เวลาครูบาอาจารย์เณระ จะไปไหน ถ้ามันไม่มี ไม่เห็นตาย อยู่ได้ ไม่เห็นตาย ขอให้มันน้ำเถอะ

แล้วพอไป ไปเจอหมู่บ้าน บิณฑบาตฉัน ฉันเพื่อดำรงชีพ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้า มันเข้มแข็ง มันเข้มแข็งแบบนั้น แล้วทำอย่างนี้ทำไว้ไม่ใช่โฆษณาให้ใครรู้ ทำไม่ใช่ขอใคร ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติไม่เคยขอใครเลย แต่ในวงกรรมฐานรู้กัน รู้กันว่าใคร เข้มแข็ง ใครได้ผ่านอุปสรรคอะไรมาบ้าง เพราะอะไร

ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ เราจะสนทนาธรรมกัน เราจะคุยกัน เพราะอะไร เพราะ เราเป็นนักรบด้วยกัน หาช่องทางชนะตนเองด้วยกัน หาช่องทางชนะกิเลส แล้วกิเลสของใครที่ มันมีพลิกมีแพลง กิเลสของใครที่มันหลอกหลวง นั้นเป็นประสบการณ์ ประสบการณ์ชีวิตนะ เหมือนผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตแล้วเขียนประวัติไว้

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติทั้งชีวิต แล้วเราไปศึกษามาเป็นอุดมคติ เป็นคติธรรม เป็นแนวทางของเรา ทำไมเราไม่ศึกษา

ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ เป็นมงคลชีวิต เป็นแนวทาง เป็นแสงสว่าง เป็นแสง สว่างปลายอุโมงค์ให้พวกเราได้เข้มแข็งพยายามของเรา นี่เรามีครูบาอาจารย์กันอย่างนี้

ฉะนั้น ใ้เรื่องโลกๆ มันก็เป็นเรื่องของโลก โลกกับธรรมๆ ไง

เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์นะ โลกกับธรรม มันเป็นสิ่งคม เวลาพระเป็นสังฆะก็เป็นสงฆ์ แล้ว ต้องสวดปาฏิโมกข์แล้ว มันเป็นสงฆ์มันก็มีกติกาทังนั้นนะ แต่จริงๆ แล้วมันก็เพื่อบุคคลคน นั้น ถ้าบุคคลคนนั้นทำได้จริงๆ ไง นี่พูดถึงว่าถ้ามันเป็นความจริงนะ

ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ ฟังธรรม ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าประเสริฐที่สุด แล้วเวลาเรา กิเลสมันใหญ่นัก โลกนี้ไม่พอให้มันอยู่หรอก นี่กำลังจะไป ดาวอังคารกันแล้ว จะย้ายมนุษย์ไปอยู่โลกดาวอังคาร

แต่ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กามภพ รูปภพ อรูปภพ คนทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถ้าทำดีทำบุญกุศลได้ไปเกิดบนสวรรค์ ได้ไปเกิดบนพรหม ถ้าคนที่มีศีลจะมีความ จริงเกิดเป็นมนุษย์ ตายแล้วก็จุติเกิดในท้องอีก เกิดเป็นมนุษย์ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ พันธุกรรมของจิต

ได้ตัดแต่ง ได้พิจารณา ได้แก้ไข ได้มีการกระทำ นี่ไง มันทำของมันมาเอง มันสร้างสมของมันมาเอง มันมีพื้นฐานของมันมาเอง มันแก้ปัญหาได้โดยตัวของมันเอง แล้วมันมีปัญหาขึ้นมา ภาวนามยปัญญา ปัญญาแก้ไขกิเลสขึ้นมา นั่นนะสิ้นกิเลสไป เวลาสิ้นกิเลสไปนะ สิ้นกิเลสไป นี่ไง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ พวกเราก็แสวงหาสัจธรรมๆ ถ้าเป็นสัจธรรมความจริงขึ้นมา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมอยู่ในหัวใจของเรา ไม่สงสัยอะไรเลย ไม่สงสัยอะไรทั้งสิ้น จบหมด ๓ แดนโลกธาตุ จิตทะเล่ปุ่ไปร้องทั้งสิ้น นี่คือสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอวัง